

AJALOO RIIGIEKSAM 2010

Tulemuste analüüs

Mare Oja

Eksami eesmärk.

1.1. **Eksami eesmärk** tuleneb õpitulemuste välishindamise eesmärgist ja gümnaasiumi lõpueksamite korraldamise ning gümnaasiumi lõpetamise tingimustest ja korrast:

1.2. Hinnata riiklikus õppekavas määratletud õpitulemuste saavutatust, eriti järgmisi oskusi:

- näha ühiskonnas toimunud muutusi, arengu järjepidevust ajaloo vältel;
- leida Eesti ajaloo seoseid Euroopa ja kogu maailma ajalooga;
- kasutada vastavat faktilist materjali, näitamaks ühe või teise ajalooperioodi, ajaloosündmuse või -nähtuse, teatud probleemi mõistmist;
- arutleda ajaloo probleemide üle, toetudes vastavale tõendusmaterjalile, analüüsides ja hinnates mitmesuguste sündmuste ja nähtuste olemust ja kulgu, põhjuslikke seoseid, sarnasusi ja erinevusi, alternatiivseid arenguvõimalusi ning erinevaid tõlgendusi;
- refereerida, kommenteerida, analüüsida ja hinnata erinevaid ajalooallikaid, võrrelda neid omavahel;
- töötada ajalookaardiga ja ajalooteemaliste piltidega, skeemide ja statistilise materjaliga ning teha nende alusel järeldusi.

1.3. Hinnata kursuse „Inimene. Ühiskond. Kultuur“, üldajaloo XX sajandi ja Eesti ajaloo põhisisu, olulisemate probleemide, tähtsamate sündmuste, kultuuripanuse, mõistete ja isikute tundmist.

1.4. Suunata eksami sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi.

1.5. Siduda järjestikuseid haridusastmeid ja -tasemeid, ühitada gümnaasiumi lõpueksamid kutseõppeasutuse, rakenduskõrgkooli ja ülikooli sisseastumiseksamitega.

1.6. Anda õpilastele võimalus saada objektiivsem ettekujutus oma õpitulemustest, koolile ning õpetajatele võimalus hinnata oma õpitulemusi üleriigilisel taustal, kooli pidajal, Haridus- ja Teadusministeeriumil, lapsevanematel ja teistel saada tagasisidet õppimise/õpetamise tulemuslikkusest koolis.

1.7. Kavandada ja teha muudatusi riiklikus õppekavas, õppekirjanduses, õpetajate täienduskoolituses, suunata vastavat arendustööd.

(Ajaloo riigieksami eristuskiri 2010)

Eksamitöö põhiandmed:

2010. a ajaloo riigieksam toimus 28. mail, lisaeksam 9. juunil
Ajaloo riigieksami töö kirjutamiseks oli aega neli tundi (240 minutit).
Eksamil vaheaega ei olnud.

Eksamitöö ülesehitus

Eksamitöö koosneb neljast osast:

I osa – arutlus (25 p); II osa – Eesti ajalugu (25 p); III osa – Üldajalugu (25 p); IV osa – Inimene-ühiskond-kultuur (25 p)

Ajaloo riigieksamite tulemused neljateistkümne aasta jooksul

Aasta	Keskmine punktisumma	Eksaminandide arv	Standardhälve
1997	59.50	6904	-
1998	43.70	6933	-
1999	45.32	6449	-
2000	48.25	5866	-
2001	50.07	5225	-
2002	52.54	5190	19.41
2003	54.91	3849	20.22
2004	58.60	3339	19.42
2005	58.87	2872	19.32
2006	66.47	2248	18.51
2007	64.81	2158	17.50
2008	60.70	2220	19.5
2009	62.60	1933	19.5
2010	65.8	1760	18.77

Eksaminandide arv on aasta aastalt vähenenud, samas on viimastel aastal tõusnud keskmine punktisumma. Ajalooeksami valinud on motiveeritud ja tulemusele orienteeritud eksaminandid, kes sooritavad ka teisi eksameid keskmisest paremini. Kontingent on 1 p võimekam, eksam 2 p raskem kui teised eksamid. Varasematel aastatel on ajaloo eksam olnud teistest eksamitest 4-5 p raskem.

Järgneva 2008-2010 eksamitulemusi võrdleva tabeli andmete aluseks on kõik 2010. aasta eksaminandid (nii põhi- kui ka lisaeksami sooritanud). Eksamitöö ülesannete analüüsi aluseks on ainult riigieksami põhivariandi sooritanud, kuna põhi- ja lisaeksami ülesanded on erinevad. Eesti- ja muu õppekeelega töö sooritamise aluseks on võetud koolide poolt õppekeele kohta esitatud info.

	Arv	Kesk m	St hälve	Alla 20p	Üle 80p	100p	min	max	Alla 20p (%)	Üle 80p (%)
2008	2220	60.7	19.5	53	366	0	2	99	2.4	16.5
2009	1918	62,6	19,5	42	403	0	1	99	2,5	20,8
2010	1778	65,56	18,9	36	445	0	3	99	2	37,7

Koos lisaeksami sooritanutega oli 2010. aastal ajaloo riigieksami tegijaid 1778. Keskmine tulemus oli 65.6p (2009. aastal 62,6), miinimumtulemus 3p (2009. aastal 1) ja maksimumtulemus 99p (2009. aastal samuti 99)

Eksamiosade keskmiste tulemuste võrdlus

I osa – arutlus keskmine 13p (2009 14,5)

II osa – Eesti ajalugu 17p (2009 14,9)

III osa – lähiajalugu 16,8p (2009 17,03)

IV osa – Inimene-ühiskond-kultuur 18,8 (2009 16,36)

III ja IV osas olid esindatud nii miinimum 0 p kui maksimumtulemus 25 p, II osa miinimumtulemus oli 1p. Kõige kõrgema keskmise sooritusprotsendiga oli vastatud IV osa – Inimene, ühiskond, kultuur, Eesti ajalugu ja XX sajandi ajalugu olid peaaegu võrdsed ning kõige madalala sooritusprotsendiga oli arutlus.

	maksimum	miinimum	keskmine	keskmine.sooritus
OT1	25	0	13.00	51.99
OT2	25	1	17.04	68.18
OT3	25	0	16.77	67.08
OT4	25	0	18.76	75.05

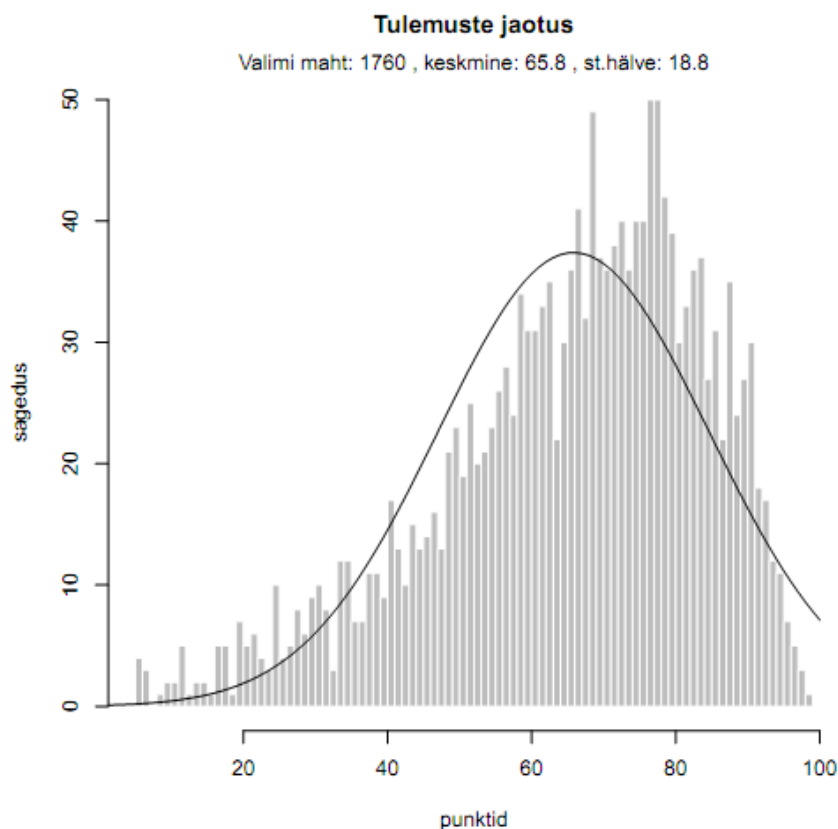
Suurte teemablokkide tundmine

	maksimum	miinimum	keskmine	keskmine.sooritus
Eesti_ajaloo_perioodid	8.00	0.00	5.99	74.90
Eesti_1939_1992	17.00	0.00	11.05	65.01
Euroopa_1914_1945	9.00	0.00	6.71	74.57
Rahvusvahelised_suhted_20saj	8.00	0.00	4.16	52.02
Maadeavastused	10.00	0.00	8.06	80.63
Renessans_ja_humanism	24.00	0.00	16.63	69.28
Reformatsioon_ja_vastureformatsioon	12.00	0.00	8.40	70.01

Tabelist võib lugeda, et kõige paremini tunti maadeavastuste teemat, järgnesid pea võrdselt Eesti ajaloo perioodid, mis on aastast aastasse korduv teema ning Euroopa ajalugu 1914-1945. Kõige madalama keskmise sooritusprotsendiga vastati rahvusvahelisi suhteid 20. sajandil, mis on samuti aastati korduv teema.

Ajaloo riigieksami tulemuste jaotus graafikul

Kõige enam tulemusi jääb 60-85 punkti vahele.

Eksamitulemuste jaotus maakonniti

Kõige enam eksami sooritanuid oli Harjumaa, sh Tallinn, kõige vähem Põlvamaal. Seetõttu pole päris korrektne keskmisi sooritusi võrrelda. Siiski võiks märkida, et kõige kõrgem keskmine sooritus oli Tartumaa, sh Tartu linn, kus oli ka eksamitegijaid küllalt palju. Kõige kõrgeim sooritus 99p oli Lääne-Virumaa, mis on maakondade järjestuses keskmiselt soorituselt teisel kohal.

	N	N (%)	keskm	min	mediaan	max	st. hälve
Harjumaa	780	44.32	65.04	5	68	98	18.98
Hiiumaa	10	0.57	61.10	38	63	82	13.82
Ida-Virumaa	133	7.56	54.72	5	55	94	22.29
Jõgevamaa	33	1.88	67.24	33	69	91	15.35
Järvamaa	59	3.35	63.07	20	60	93	17.95
Lääne-Virumaa	80	4.55	70.25	24	72	99	16.38
Läänemaa	47	2.67	65.77	20	70	92	17.17
Põlvamaa	9	0.51	61.11	37	60	78	14.22
Pärnumaa	105	5.97	64.04	10	67	95	20.13
Raplamaa	42	2.39	68.83	28	72	91	14.62
Saaremaa	56	3.18	64.41	17	69	92	17.70
Tartumaa	277	15.74	72.58	10	75	98	16.74
Valgamaa	30	1.70	65.17	27	68	86	15.21
Viljandimaa	61	3.47	69.49	34	71	92	13.08

Võrumaa	38	2.16	65.13	25	68	95	19.02
Kokku	1760	100.00	65.80	5	69	99	18.77

Asukoha tüübi järgi

Kooli asukoha tüübi alusel eksamisooritused olulisel määral ei erine. Kõige kõrgem tulemus on maakonnakeskuse koolides ja madalaim valla- ja väikelinnakoolides. Samas on just kõige kõrgem eksamitulemus valla- ja väikelinnakoolist.

	N	N (%)	keskm	min	mediaan	max	st. hälve
Maakonnakeskus	255	14.49	68.53	20	71	97	16.03
Suurlinn	611	34.72	64.05	5	67	96	18.11
Teeninduspiirkonnata koolid	571	32.44	67.11	5	72	98	21.61
Valla- ja väikelinnakoolid	323	18.35	64.65	18	67	99	16.07
Kokku	1760	100.00	65.80	5	69	99	18.77

Koolitüübi järgi

Koolitüübi võrdluses on vahed suuremad. Gümnaasiumid edestavad kutseõppeasutusi 21 punktiga.

	N	N (%)	keskm	min	mediaan	max	st. hälve
Gümnaasium	1731	98.35	66.16	5	69	99	18.54
Kutseõppeasutus	29	1.65	44.66	14	42	84	20.89
Kokku	1760	100.00	65.80	5	69	99	18.77

Eksamitulemused kooli õppekeelte ja sugude kaupa

Eesti keeles eksamitöö kirjutanud edestasid vene keeles kirjutanuid 12p võrra, poiste ja tüdrukute tulemuste erinevus ei olnud märkimisväärne.

	N	N (%)	keskm	min	mediaan	max	st. hälve
Eesti	1571	89.26	67.09	5	70	99	17.60
Inglise	2	0.11	89.50	81	90	98	12.02
Vene	187	10.62	54.73	5	56	95	23.97
M	806	45.80	64.64	5	67	97	18.00
N	954	54.20	66.79	5	71	99	19.36
Kokku	1760	100.00	65.80	5	69	99	18.77

Analüüs ülesannete lõikes, enim esinenud tüüpvead ja eksimused

I osa ARUTLUS

Ainukese olulise erinevusena võiks välja tuua gümnaasiumide ja kutseõppeasutuste õpilaste tulemused.

Õppekeele järgi

	N	N (%)	keskm	min	mediaan	max	st. hälve
Eesti	1568	89.09	13.08	0	13	25	5.67
Inglise	5	0.28	13.70	7	11	25	7.53
Vene	187	10.62	12.29	0	12	25	7.00
Kokku	1760	100.00	13.00	0	13	25	5.83

Soo järgi

	N	N (%)	keskm	min	mediaan	max	st. hälve
M	806	45.80	12.05	0	12	25	5.81
N	954	54.20	13.80	0	14	25	5.73
Kokku	1760	100.00	13.00	0	13	25	5.83

Arutluse tulemused teema valiku järgi

Arutlusteemad on kirjas sisuanalüüsi juures (vt allpool). Eksaminandil oli valida kuue teema vahel. Iga suur teemavaldkond oli esindatud kahe teemaga. Teemad on nimetatud järgnevas sisuanalüüsis. Kõige populaarsem oli kolmas teema ja ebapopulaarsem teine. Kõige paremini kirjutati kuuendal teemal ja nõrgemini esimesel teemal. Eksaminande, kes arutlust ei kirjutanud, oli 17.

	N	N (%)	keskm	min	max	mediaan	st. hälve
- ei kirjutanud	17	0.97	0.00	0	0	0	0.00
1	285	16.19	10.74	0	23	10	4.72
2	82	4.66	14.46	0	25	14	5.28
3	652	37.05	11.50	0	25	11	5.21
4	95	5.40	11.50	0	24	12	6.25
5	186	10.57	14.12	0	25	15	6.34
6	443	25.17	16.74	0	25	17	4.71
Kokku	1760	100.00	13.00	0	25	13	5.83

Arutluse tulemused teema valiku järgi – mehed

Üldtendentsid on sarnased üldkogumile. Ainus erinevu, et kõige vähem valiti neljandat teemat.

	N	N (%)	keskm	min	max	mediaan	st. hälve
- ei kirjutanud	10	1.24	0.00	0	0	0	0.00
1	174	21.59	10.25	0	23	10	4.61
2	46	5.71	13.72	0	24	14	5.41
3	299	37.10	10.62	0	24	10	5.03
4	31	3.85	11.79	0	24	12	6.83
5	84	10.42	13.69	0	25	15	6.14
6	162	20.10	16.09	0	25	16	5.31
Kokku	806	100.00	12.05	0	25	12	5.81

Arutluse tulemused teema valiku järgi – naised

Tüdrukute tulemused arutluse osas on 1,8 punkti võrra kõrgemad. Kõige nõrgemad tulemused olid neljanda teema valinutel, mida oli ka kõige vähem valitud.

	N	N (%)	keskm	min	max	mediaan	st. hälve
- ei kirjutatud	7	0.73	0.00	0	0	0	0.00
1	111	11.64	11.50	0	22	12	4.82
2	36	3.77	15.40	5	25	16	5.03
3	353	37.00	12.24	0	25	12	5.25
4	64	6.71	11.36	0	24	12	6.01
5	102	10.69	14.47	0	25	15	6.51
6	281	29.45	17.11	6	25	18	4.29
Kokku	954	100.00	13.80	0	25	14	5.73

Arutluse tulemused teema valiku järgi - eesti õppekeelele

Keskmine tulemus oli eestikeeles töö kirjutanutel 0,7 punkti kõrgem. Vene keeles kirjutante jaoks oli kõige ebapulaarsem 6. Teema, mille valinute tulemused hinnati 0 p-ga.

	N	N (%)	keskm	min	max	mediaan	st. hälve
- ei kirjutatud	13	0.83	0.00	0	0	0	0.00
1	246	15.69	10.44	0	23	10	4.47
2	71	4.53	14.47	0	25	14	5.19
3	610	38.90	11.23	0	24	11	4.91
4	65	4.15	10.64	0	24	10	6.05
5	122	7.78	16.01	0	25	16	5.43
6	441	28.12	16.81	0	25	17	4.58
Kokku	1568	100.00	13.08	0	25	13	5.67

Arutluse tulemused teema valiku järgi - vene õppekeelele

	N	N (%)	keskm	min	max	mediaan	st. hälve
- ei kirjutatud	4	2.14	0.00	0	0	0	0.00
1	38	20.32	12.74	0	22	13	5.85
2	10	5.35	15.00	5	22	16	6.03
3	42	22.46	15.33	0	25	17	7.50
4	30	16.04	13.37	0	24	13	6.38
5	61	32.62	10.15	0	20	10	6.24
6	2	1.07	0.00	0	0	0	0.00
Kokku	187	100.00	12.29	0	25	12	7.00

Teemad- aspektid, OSA1 tulemus ning kogutulemus (keskmised)

Kui vaadata, mis olid tulemused osaoskuste kaupa (struktuur 3p, aeg 1p, taust 1p, teemaelemendid 5p, arutlus 6p, näited 4p, järeldused 4p, õigekiri 2p), näeme, et kõige raskem on eksaminandidele avada teema arutlusena. Tabelit vaadates peab silmas pidama osaoskuse maksimalset punktisummat

	N	N (%)	OT1	Tulemu	O1T1	O1T2	O1T3	O1T4	O1T5	O1T6	O1T7	O1T8
--	---	-------	-----	--------	------	------	------	------	------	------	------	------

				s								
- ei kirjutatud	17	0.97	0.00	27.29								
1	285	16.19	10.74	62.54	1.29	0.61	0.77	1.99	1.73	1.55	1.42	1.37
2	82	4.66	14.46	71.98	1.45	0.92	0.86	2.93	2.51	2.31	1.95	1.53
3	652	37.05	11.50	63.00	1.33	0.76	0.84	2.38	1.85	1.58	1.38	1.37
4	95	5.40	11.50	57.99	1.26	0.54	0.65	2.37	2.07	1.68	1.58	1.34
5	186	10.57	14.12	66.54	1.56	0.79	0.69	3.05	2.52	2.15	1.97	1.40
6	443	25.17	16.74	73.74	1.72	0.72	0.85	3.88	3.08	2.52	2.22	1.75
Kokku	1760	100.00	13.00	65.80	1.45	0.72	0.81	2.80	2.26	1.91	1.70	1.48

Teemad ja sagedused

Kõige rohkem jäi arutluse tulemusi 10-15 p vahele, peaaegu võrdselt olid esindatud vahemikud 5-10 ja 15-20. =-tulemusi oli kõige rohkem 3. teemal kirjutanutel ning maksimumtulemusi 6. teemal kirjutanutel.

	min	[0,5]	(5,10]	(10,15]	(15,20]	(20,25]	max
- ei kirjutatud	17	17	0	0	0	0	0
1	7	36	97	106	37	9	0
2	1	5	11	31	23	12	1
3	13	78	209	220	102	43	1
4	6	19	20	33	13	10	0
5	7	23	27	46	56	34	4
6	3	4	39	114	178	108	7
Kokku	54	182	403	550	409	216	13

Teemad ja sagedused - õppekeeleks eesti

	min	[0,5]	(5,10]	(10,15]	(15,20]	(20,25]	max
- ei kirjutatud	13	13	0	0	0	0	0
1	4	32	89	91	31	3	0
2	1	4	9	28	21	9	1
3	11	72	204	212	93	29	0
4	5	15	16	22	8	4	0
5	2	5	14	33	38	32	3
6	1	2	39	114	178	108	7
Kokku	37	143	371	500	369	185	11

Teemad ja sagedused - õppekeeleks vene

	min	[0,5]	(5,10]	(10,15]	(15,20]	(20,25]	max
- ei kirjutatud	4	4	0	0	0	0	0
1	3	4	7	15	6	6	0
2	0	1	1	3	2	3	0
3	2	6	5	8	9	14	1

4	1	4	4	11	5	6	0
5	5	18	13	12	17	1	0
6	2	2	0	0	0	0	0
Kokku	17	39	30	49	39	30	1

Hindajate tagasiside kokkuvõtetes oli välja toodud järgmist.

1. Kes kannab vastutust külma sõja puhkemise eest?

Kahjuks ei saanud üsna suur osa kirjutajatest aru sellest, et otsida vastutust ja avada külma sõja puhkemise tausta. Põhjalikke käsitusi peaaegu polnudki. Oli töid, kus kirjutati lihtsalt ümber külma sõja ajal juhtunu. Esines ka külma sõja käigu kirjeldusi. Enamik lahendusi jäi pealiskaudseks. Külma sõja peamiseks vastutajaks peetakse NSVL, mõnikord tuuakse välja mõlema leeri riikide vastutus. Suudeti nähe USA süüd – järeleandmised NSV Liidule ja NSVL süüd - agressiivsus. Kiputi kirjeldama, harvemal juhul analüüsima külma sõja olemust. Kirjeldati külma sõja kriise. Lemmikuteks olid Kuuba kriis ja Vietnami sõda. Kirjeldati ka USA ja NSVL või siis Venemaa siseolukorda, anti ülevaade erinevate riigijuhtide tegevusest. Berliini blokaad ja Berliini müüri püstitamine on õppijate jaoks ikka seotud.

Külma sõja teema on ka varem olnud, küll teises sõnastuses. Seekord torkas silma, et päris mitmed leidsid süü olevat vaid USA-l. Mõte oli umbes selline, et miks USA üldse hakkas NSV Liidu tegevust segama/pidurdama. USA on süüdi, sest ei andnud (NSV Liidule) alla. Süüdi olid lääneriigid, sest neile ei meeldinud see, et NSV Liit oli okupeerinud Ida-Euroopa. Süüdi oli USA, sest hakkas abistama kannatanud riike.

Esines küllalt palju faktivigu: aeti segamini Truman ja Roosevelt (tuumapommi Jaapani linnadele olevat heitnud Roosevelt). Külma sõda dateeriti 19. sajandiga. Häid töid sellel teemal oli küllalt vähe.

Omapäraseid väljendusi:

- Ameerika kasutamine riigi tähenduses (mitte USA või Ameerika Ühendriigid)
- „Tuleb tänada õnne või taevaseid jõude, et külmast sõjast ei arenenud maailmasõda“
- „Kas võib tänu öelda rahvusvahelistele organisatsioonidele? Ei ole mina õige inimene seda ütleva. Õnneks jäi kolmas maailmasõda tulemata (ptüi, ptüi, ptüi)“
- „See asi, mis viis maailma peaaegu maailma lõpuni, oli Kuuba kriis“
- Juba raudne eesriie näitab, et midagi on korrast ära.

2. Rahvusvahelised suhted 1920. ja 1930.aastatel: sarnasused ja erinevused?

Enamik töid olid keskpäraseid. Häid töid oli vähe. Teema kontekstis osati välja tuua nii sarnasusi kui erinevusi. Teemaelementidena esinesid peamiselt Versailles´ süsteem, patsifismimeeleolud, Rahvasteliidu tegevus, lepituspoliitika, sõjakollete kujunemine, Saksamaa ja NSVL tegevus. Paljud tööd rääkisid eestlaste võimalikele valikutele, paljud arutlesid pikalt Pätsi 1940. aastate otsuste üle, Eesti võimaluse üle vastu panna.

Päris paljudes töödes jutustati ümber sõdadevaheline periood, sageli kronoloogiliselt vales järjekorras, sarnasusi ja erinevusi välja toomata. Üks vastaja tegigi pealkirja endale

meelepärasemaks, sõnastades selle lihtsalt ümber: “Rahvusvahelised suhted 1920. ja 1930. aastatel”. Ja kirjutaski üldülevaate sõdadevahelisest ajast, ei mingit võrdlust!

Vead. Mõned vastajad arvasid, et Versailles´ leping sõlmiti kõigi I maailmasõjas kaotanud riikidega. Antikominterni vastane pakt 5-6 töös. Ühes töös konstateering: Rahvusvahelisi suhteid oli palju ja mitmeid.

3. Teine maailmasõda kui pöördepunkt Eesti ajaloos.

Osa eksaminande läks seda teed, et võttis vaatluse alla Eesti poliitikute tegevuse 1939–1940. aastatel – kuidas oleks pidanud käituma Eesti poliitikud, EV juhtkond ja andis seejärel hinnangu ning avaldas oma arvamust. Seega oli siis teemaks pigem „Eestlaste valikud Teises maailmasõjas“, mis on varem eksamiteemana esinenud.

Kirjeldati sündmusi, mis puudutasid Eestit Teises maailmasõjas, aga ei toodud välja Teise maailmasõja tagajärgi ja mõju. Kirjeldust oli rohkem kui analüüsi. Kiputi kirjeldama peamiselt Saksamaa tegevust 30. aastatel. Väga palju oli ka II maailmasõja sündmuste kirjeldusi. Sündmustik ja kronoloogia olid hästi omandatud. Nii mõnedki tööd keskendusid MRP ja ka Otto Tiefi valitsuse teemale, kuid ei suutnud keskenduda teemale- pöördepunkt.

Teema avamine toimus tihti järgmiselt: 1) 1940/1941. a sündmused, seega vaadeldi vaid NSVL okupatsiooni; 2) 1940/1941 ja 1944. aasta, märgiti ka saksa okupatsiooni; 3) taustaks vaid 1939/1941 sündmused ja kohe sõjajärgne periood. Paremates töödes oli teema avatud tasakaalustatult. Siiski torkas silma, et kirjutati enim sõjajärgsest ajast, s.t. ajast pärast 1945. a ja kirjeldati sündmusi kuni 1991. aastani. Kindlalt teatakse MRP ja baaside lepingut (üksikud eksimused), eksitakse ikka küüditamise dateerimisega. Pakutakse juuni 1940 ja märts 1944. Mõnes töös oli pikk-pikk sissejuhatust – tagasivaade muistsele vabadusvõitlusele, Vabadussõjale ja alles lõpuosas ka kirjeldus Teisest maailmasõjast.

Stiilis häiris „meie“ pidev kasutamine.

Päris mitmes töös peeti MRP-d vastastikuse abistamise lepinguks: NSV Liit ja Saksamaa sõlmisid vastastikuse abistamise lepingu.

Kasutatakse suvalisi lühendeid ja nimetusi: Eesti Nõukogude Kommunistlik Partei (ENKP).

Laidoner kirj alla vast abist paktile 1939

ENSV ´s. (Väga sageli kasutati apostroofi vales kohas)

Lühend VAP

Eksimused:

Koolides hakati õpetama vene keeles .1980 tekkis eestlastel lootus algul autonoomiale ja siis iseseisvusele. Loodi Päästekomitee , mis koosnes PÄTSIST, Konikust ja Vilmsist. NSV Liidult hakati nõudma üha rohkem vabadust.

Saksa okupatsioon 1939, sellega kaasnes depressioon.

Kohati täiesti mõttetud laused: Teine ms suudab olla ajendiks sellele, et Eesti suudab olla iseseisev, isegi siis, kui võõrvõimude sissetulek on vältimatu, ...

Brežnevi ajal loodi Eestisse kolhoosid. Brežnev pooldas Stalini käekäiku ...

Poola vallutamine 1939 – kaks riiki kohtusid keset Poolat ja moodustasid seal Poola koridori.

Stalingradi lahing nimetati sõjaks ja see omakorda aeti segamini Eesti pinnal toimunud lahingutega (või arvas kirjutaja, et Stalingrad asus Eestis?)

Stalingradi sõda? ja lahingud Sinimägedes, eestlastel Stalingradi vennatapusõda, kus ...

Johannes Varese puhul kasutati ainult kirjanikunime Barbarus, mitmel korral esines ka variant Johannes V. Barbarus, J. V Barbarus. Poliitikuna tuleks kasutada ikka Johannes Varese nime (Jaan Anvelti puhul ju ei kasuta me tema kirjanikunime Eessaare Aadu)

Mõnes töös: Nagu me kõik teame ...ja järgnes vale fakt!

Oskamatus tööd lõpetada, kokkuvõtet teha: Tänu sellele ajale oleme need, kes me oleme. Mis ei tapa, teeb tugevaks..., kohati kumas läbi kummaline mõttekäik, et okupatsioon oligi hea, sest tänu sellele suudeti hiljem iseseisvus taastada

Keelelised konarused: tulid kui vabastajatena

NSV Liidu liikmesriigid, NSV liikmesriik, NSV Liidu liiduriik, Eestist saab ENSV ehk Nõukogude Liidu üks liitriik, Eesti sai suure Liiduvabariigi üheks osaks, ENSV-liit, tekkis Eesti Nõukogude Liit. NSV-liidu, NSV-Liidu, NL, NL-tu, NL-duga, NS-s, NL'u

Ikka armastatakse sisse panna kõnekäände, mis teema avamisele kuidagi kaasa ei aita, on vaid töö kunstlikuks pikendajaks: Kuid nagu öeldakse: „Hunt, kes on saanud tunda vere maitset, ei jäta enne, kui saakloom käes”

Omapäraseid väljendusi:

- 50 a kestnud ajastu kui vaikiv ajastu.
- NSVL okupatsiooni ajal ei saanud reisida. Käidi kolhoosides tööl.
- Rahvas tegi tööd nii et higi pärleandas.
- Vanadel inimestel on nõukogude ajast ajuloputuse tagajärjed.
- Nüüd ikkagi ei tule mingi mehike ukse taha mind kolhoosi ajama.
- Praegune Eesti Vabariik elab ja õitseb. Peegelsile tiigipind võib mõningate üksikute hetkedega lüüa lainetama.

4. Kultuur ja kultuurieliit Nõukogude okupatsiooni perioodil: kohandumine ja vastupanu

Kes teema valisid, valdasid seda.

Kirjutati juunipöörde mõjust, 1950. aasta märtsipleenumist, 60-ndatest aastatest, uuest venestuslainest ja 80-ndate aastate lõpul. Näiteid toodi peamiselt haridusest, kunstist, laulupidudest. Kultuurieliidist teati peamiselt J. Krossi.

Teise hindaja arvates oli teema oli peaaegu kõigile kirjutanutele üle jõu käinud. Suudeti nentida, et osa kohandusid, osa avaldasid vastupanu. Näited väga üksikud, põhiliselt kirjandusest (Kross, Runnel). Kohandumist ei suudetud üldse faktidega katta. Muud kultuurivaldkonnad peale kirjanduse käsitlemist peaaegu, et ei leidnudki.

Omapäraseid väljendused:

- Eesti oli kasvult NL kõrval väike nagu laps, kes anti ema sülest isa sülle, aga kummagi süles olla ei meeldinud, sest tahe ja sisetunne sundisid olema iseseisev.
- Eesti tähtsamad ninad läksid asjaajamistega põranda alla või pagesid riigist. Jäädi ka kahe jalaga Eesti pinnale ja oodati Eesti vabastamist.
- Laulupidu lõhnas isamaalise asja järele.
- Eestlased võtsid end kokku, riik sai vabaks. Aega läks, aga asja sai. Eesti on laulev riik ja Eesti laulis end vabaks.
- Eesti kultuurielu oli nagu kinnijäätunud järv ilma hapnikuta.
- „...vaikselt vannis laulmisest kasvas välja laulupidu...”

5. Reformatsiooni positiivne ja negatiivne mõju ühiskonnale

Kes teema valis, kirjutas suhteliselt hästi. Tundus hea teema. Suudeti näha ja arutleda positiivse ja negatiivse üle. Tunti faktoloogiat. Kohati kiputi kirjeldama toimunud sündmusi. Positiivsena rõhutati reformatsiooni mõju haridusele, usuvabadusele, kirjasõnale. Negatiivsena toodi välja ususõjad ja vastureformatsioonis inkvisitsioon. Mõnikord esines arutluses teatud kategoorilisus. Ühes töös kirjutati: Hoidku lendav spagetikoletis meie armast maamuna kui islam kord reformatsioonini jõuab.

6. Varauusaeg kui murrang ühiskonnas ja inimeste mõttemaailmas

Vaieldamatult eksaminandide lemmikteema. Enamasti head lahendused, raskusteta leiti 3-5 teemaelementi. Oli mitmeid suurepäraseid arutlusi. Kohati tekkis mulje, et õpetajad on teemat n.ö. ette aianud ning seda on läbi kirjutatud (sarnased lähenemisenurgad ühes ümbrikus).

Kes hästi kirjutasid, kasutasid oma teadmisi teistest ainevaldkondadest. Ilmnes kultuuriloo tundmine. Peamised teemavaldkonnad olid humanism, renessanss, maadeavastused, reformatsioon, teadusavastused ja nende mõju. Muutustest ühiskonnas kirjutati vähem. Tüüpilised näited ja isikud olid M. Luther, Kolumbus, Kopernik, Leonardo da Vinci. Analüüsi pealt võis punkte kaotada, kui kiputi kirjeldama.

Omapärased väljendused:

- Kõik kerkib esile-inimesed, kuningavõim, teadus jne.
- Inimese teadvusega arenes meditsiin
- Koos arstiteadusega arenes laevaehitus
- Kopernikov, Boccaccio
- Keskaja tumedad kombad ja mõtteviisid jäävad selja taha.

Üldist:

Arutluste kohta tervikuna võib öelda, et arutluse kirjutamise oskus on arenenud. Positiivne asjaolu on kindlasti see, et vaid üksikud eksaminandid jätsid arutluse kirjutamata. Teemast möödakirjutamine on jäänud harvemaks. Päris kirjaoskamatu töid üldiselt ei esinenud. Ka osatakse arutlus üles ehitada enam-vähem korrektsena, märgitakse ka aeg või ajastu. Teema elemente suudetakse keskmiselt kolm ikka nimetada, sageli ka enam. Mõningaid puudusi esineb järelduste tegemises.

Õnnestunud arutlusi leidis üksikutena paljudes ümbrikutes, nagu ka ebaõnnestunud töid. Oli ka silmatorkavalt hästi või üle keskmise kirjutatud ümbrikuid. Õnnestunud arutlusi (20-25 punkti) ei olnud palju teemadel *Kes kannab vastutust külma sõja puhkemise eest?* ja *Kultuur ja kultuurieliit Nõukogude okupatsiooni perioodil: kohandumine ja vastupanu*. Samad teemad olid aga esindatud selgelt ebaõnnestunud arutluste (0-5 punkti) seas, viimaste hulgas oli ka esindatud *Teine maailmasõda kui pöördepunkt Eesti ajaloos*.

Tulevaste eksamite tarbeks peaks vältima liialt kitsaid, spetsiifilisi teemasid. Hea oleks leida ulatuslikumaid oluliste valdkondadega teemasid, mille näiteks olid sellel eksamil varauusaja teemad.

II osa – EESTI AJALUGU

Õppekeele järgi

Eestikeelsete eksaminandide keskmine oli 3p võrra kõrgem kui vene keeles töö kirjutanutel.

	N	N (%)	keskm	min	mediaan	max	st. hälve
Eesti	1568	89.09	17.38	2	18	25	4.58
Inglise	5	0.28	21.40	18	22	25	2.88
Vene	187	10.62	14.09	1	15	24	6.06
Kokku	1760	100.00	17.04	1	18	25	4.86

Soo järgi

	N	N (%)	keskm	min	mediaan	max	st. hälve
M	806	45.80	16.91	1	17	25	4.68
N	954	54.20	17.16	1	18	25	5.01
Kokku	1760	100.00	17.04	1	18	25	4.86

Hindajate tähelepanekud

I. EESTI AJALOO PERIOODID, ÜLDISELOOMUSTUS JA PÖÖRDEPUNKTID. 8 P

Töö kaardiga.

Keskmine sooritusprotsent 80, eesti noormehed 81, eesti neiud 83, vene noormehed 66,7 ja vene neiud 57,5

Kaardiküsimus oli lihtne, suur enamus vastajatest said sellega korrektselt hakkama. Peakirjadest olid kõige rohkem esindatud Kolme kuninga aeg ja Eesti pärast Liivi sõda. Teisi variante koos ajalise määratlusega või siis Eesti pärast Pljussa rahu, oli vähe.

Eksimusi: esines valesid aastaarve; mõnel juhul märgiti lihtsalt Eesti XVI sajandil.

Üksikutest täiesti valedest olid esindatud – Eesti pärast muinasaja lõppu; pärast Jüriöö ülestõusu; Eesti keskajal; Eesti enne Liivi sõda.

Kaardi pealkirja valiku selgitus

Keskmine sooritusprotsent 71, eesti noormehed 79, eesti neiud 75, vene noormehed 60, vene neiud 48

Selgitusega saadi samuti päris kenasti toime. Eksaminandid, kes ei tundnud kaarti, kaotasid punkti ka selgituse eest. Lõviosa oli ette loetud jaotus kolme riigi vahel, Põhja-Eesti Rootsil, Lõuna-Eesti Poolal ja Saaremaa Taanil. Paljudes vastustes oli vihje president- või vojevoodkondadele.

Esines varianti Eesti oli jagatud kolmeks (ka pärast Jüriöö ülestõusu kolmene jaotus), aga need, kes suutsid märkida Saaremaa täiesti eraldi oleku (ajaloos ainus kord, kus Saaremaa oli üksikuna eraldi), said punkti kirja. Eksimustest veel – ühe osapoolena sattusid sisse kas Venemaa, Saksamaa, Liivimaa või Liivi ordu. Juhul, kui kaardi määratluses oli mõni pisiviga, nt aastaarvuga, aga selgitus täiesti õige, sai eksaminand selgituse eest ikkagi 1p.

Valige loendist leping, mille järgselt vastav haldusjaotus kehtestati ning leping, mis selle haldusjaotuse lõpetas.

Haldusjaotust kehtestanud leping

Keskmine sooritusprotsent 62,5, eesti niirmehed 61,6, eesti neiud 68,1, vene noormehed 37,6 ja vene neiud 41,5

Haldusjaotuse lõpetanud leping

Keskmine sooritusprotsent 67,4, eesti noormehed 66,2, eesti neiud 72, vene noormehed 50,5 ja vene neiud 48,9

Pisut rohkem eksimusi, kui eelmises küsimuses. Õige vastusena aktsepteeriti haldusjaotust lõpetava variandina nii Altmargi(nr 2) kui Brömsebro (nr 3) lepinguid. Tundus, et Pljussa rahu on pisut paremini ära tuntud. Oli ka vastuseid, kus algus ja lõpuvariandid olid lihtsalt ära vahetatud. Õigetest vastustest kasutas enamik ikkagi nr 2, oli ka neid töid, kus igaks juhuks olid märgitud mõlemad numbrid, nii 2 kui ka 3

Ajaloooperiidid

Märkige tabelisse vastavatel sajanditel toimunud sündmuse ees olev number.

Keskmine sooritusprotsent 80, eesti noormehed 83, eesti neiud 83, vene noormehed 57 ja vene neiud 54

Sellisel kujul ajaloooperiidide küsimus oli vist üpris etteaimatav. Jäi mulje, et pooled vastajad said maksimum 3p ja päris palju oli neid, kes kõik üheksa numbrit eksimatult paika said. 1p vastuseid oli vähe ja 0 saajaid mõni üksik. Kõige raskemaks kujunes nr 9 – eestikeelne piibel. Seda asetati päris sageli 16. ja 17. sajandisse (mis ka loogiline); Tartu Ülikooli puhul olid peamised valed määrangud 19. ja 16. sajand(samuti mõistetavad variandid). Talupoegade vabastamine pärisorjusest liikus tihti 17. sajandisse (ehk aeti segi reduktsiooni ajal toimunuga?) Siiski jäi mulje, et mingi osa vastajate jaoks oli numbrite rittaseadmine loterii. Kuidas on võimalik panna talupoegade vabastamine pärisorjusest 13., Eesti iseseisvumine 14., Muistne vabadusvõitlus 18. ja reformatsioon 20. Sajandisse.

Valige ülesandest 2.1. üks pöördelise tähtsusega sündmus ja põhjendage selle tähtsust Eesti ajaloos.

Keskmine sooritusprotsent 78, eesti noormehed 80, eesti neiud 77, vene noormehed 70,1 ja vene neiud 75,5

Kindlasti enim vastatud – Eesti iseseisvumine, järgnesid Muistne vabadusvõitlus, Põhjasõda ja Talupoegade vabastamine pärisorjusest. Teisi oli vähem, Reformatsiooni või Saksa okupatsiooni vaid mõni üksik.

Põhjendus:

*Eesti iseseisvumine – enamikus lihtsad ja trafaretsed vastused – esimest korda ajaloos...; võimalus arendada...., andis jõudu..., lõpetas 700 aastase võõrvõimude aja, jne. Punktita jäid üldised konstateeringud Eesti sai iseseisvaks, vabaks riigiks vms. Hästi palju pealiskaudseid ja sisutuid vastuseid. Eksimused: faktivead – iseseisvumise daatum, 600 aastane võõrvõimu aeg; iseseisvus pärast Vabadussõda, Tartu rahuga; vabanemine Vene tsaaririigi alt. Mõnel puhul vedas vastajat alt terminite vale kasutamine nt lause Esimest korda ajaloos polnud Eesti rahvusriik võõrvõimu all. Taasiseseisvusest iseseisvumise asemel kirjutanud jäid punktita.

*Muistne vabadusvõitlus – selle variandiga tulid pea kõik seda vastanud toime, kusjuures oli esindatud nii muistse vabaduse kaotus, sattumine Lääne-Euroopa kultuuriruumi kui ka 700 aastane (sajandite pikkune) võõrvõimude aeg. Üksikuid eksimusi: algas 700-aastane

okupatsioonide aeg. Kuna pärast seda läks Eesti esimest korda võõra riigi koosseisu (nominaalselt oli kaks riiki!) ja segaseks jääv Pani aluse Eesti ajaloole

*Talupoegade vabastamine pärisorjusest- reeglina hästi põhjendatud, nii eneseteadvuse kui ka Eesti hilisema ajaloo seisukohast

*Põhjasõda – samuti kenasti hakkama saadud, enamik märkis võimude vaheldumise ja/või sattumise u 200. aastaks Vene riigi koosseisu

*Tartu Ülikooli asutamine – punkti ei saanud need, kes asusid kohe eestlasi harima või eesti kultuuri arendama, samuti need, kes leidsid, et sealtmaalt üldse hakkab hariduse areng Eestis pihta.

*Jüriöö ülestõusu juures kasutati mitmel puhul hindamisjuhendis märkimata, aga samas põhimõtteliselt õigeid vastuseid- 1)tegelikult pärast Jüriöö ülestõusu algab pärisorjastamise protsess pihta (tõesti, sinnamaani oldi ju lepingutega alistatud, kuid isiklikult vabad inimesed) 2)viimane tõsine katse taastada muistne iseseisvus (kas see täpselt nii oli, aga antud versioon pole teistest halvem, igal juhul olid Eesti maakondade esindajad n-ö rahvusvahelise suhtlemise subjektid)

*Eestikeelne piibel – vastajaid vähe ja põhjendustest enamus valed, nt jumalateenistust hakati nüüd andma eesti keeles või siis mingil moel alus talurahvaharidusele

*Reformatsioon – hästi vastatud, suudeti seos eesti kirjakeele ja hariduse arenguga välja tuua

*Saksa okupatsioon – Mõni vastaja proovis ka seda varianti, aga kui ei suudetud sündmuse juures määratleda, kas tegu on 1918. a või 1941-44.a. okupatsiooniga, siis punkte ei saadud.

II. EESTI 1939–1992.

Missugune Teise maailmasõja aastatel toimunud sündmus mõjutas Eesti riigi ja rahvasaatus kõige enam? Valige üks sündmus ja põhjendage oma valikut kahe argumentiga.

Keskmine sooritusprotsent 45,9, eesti noormehed 41,6, eesti neiud 48,3, vene noormehed 54,3 ja vene neiud 48,4

Paljud õpilased jätsid tähelepanuta ajapiirangu Teise maailmasõja aastatel ja valisid MRP ning jäid punktita. Sündmuste asemel kiputi pakkuma perioode, nt okupatsioon. Esines ka vastuseid hääletu alistumine. Punkti saamine sõltus palju ka põhjendusest.

Sündmus

Valik oli päris suur, enim kasutati Baaside lepingut, aga palju oli mainitud juuniküüditamist, mitmeid 1940. aasta sündmuse Narva diktaadist ametliku NSV Liiduga liitmiseni välja, 1944.a toimunud – II okupeerimine NSVL poolt, taasiseseisvumiskatset, isegi Sinimägede lahinguid. Ka Suvesõda 1941.

Rahvusvaheliselt poolelt oli vast kõige rohkem Teherani konverents, Mainitud olid veel Jalta ja Potsdam, Saksamaa kallaletung NSV Liidule (ka Saksa-Nõukogude sõda), Saksamaa kaotus sõjas, Stalingradi lahing, Normandia dessant, „Orzeli” põgenemine Tallinnast, NSVL ründab Poolat 17.09.39, Atlandi Harta

Valeks vastuseks hinnati MRP, aga see vastusevariant oli Baaside lepingu järel esindatuselt teine! Valedest vastustest pakuti veel: Veebruarirevolutsioon, Tartu rahu, NSV Liidu okupeerimine (kes siis suure NSV Liidu ära okupeeris?)

Põhjendus

Nagu ikka selliste küsimuste juures, oli põhjenduste hulk kirju, kusjuures valiti argumente nii sõjaaegsest kui ka sõjajärgsest ajast. Tüüpveana paistis silma pigem Narva diktaadi jt 1940.a.

sündmuste juurde sobivate argumentide pookimine Baaside lepingu juurde. Ja nagu ikka, juhtus lihtsalt segiajamist.

Sündmus: NSVL II okupatsioon

Põhjendus: eestlased kaotasid võimu oma riigi üle (olnuks õige I okupatsiooni puhul)

Selgitage konkreetse näite kaudu, kuidas mõjutas Teise maailmasõja lõpptulemus eesti rahva ja riigi ajalugu.

Kuna küsimus kopeerib teataval määral eelmist küsimust, hakkasid mitmed eksaminandid vastuseid dubleerima.

Eesti rahvas

Keskmine sooritusprotsent 74,4, eesti noormehed 77,8, eesti neiud 75,7, vene noormehed 55,9 ja vene neiud 55,3

Tegelikult on väljendil Eesti rahvas ikkagi vähemalt kaks tähendust

1) Rahvuslikus võtmes

2) Territooriumi elanikkonna võtmes s.t kõik Eesti territooriumil elavad inimesed

Vastajate poolt lahendatigi küsimus kas ühel või teisel viisil. Esimesel juhul tugineti järgnenud okupatsiooniajale: kultuur, rahvuslus, venestamine jne, teisel juhul rohkem sõjaaegsetele ja-järgsetele rahvastikumuudatustele.

Valik vastustest, mida ei saanud punktiga hinnata: oli pidevalt NSVL hirmu all; Kõik eesti keele ja kultuuriga seonduv oli keelatud; Rahvas kui eesti rahvas kadus; Riigikeel oli vene keel; Tööstusliku ajajärgu algamine; Rahvas sai tööd ja haridust; Sisuliselt polnud enam vaba, vaid okupeeritud rahvas; Eesti rahval polnud ühendust muu maailmaga;

Oli eksimusi arvudega, ühes töös räägiti koguni miljonitest surnutest, mitmes töös arvati, et Eesti ligi 300000 inimkaotus ongi pea kõik hukkunud! Valeks loeti ka vastus, eestlased kaotasid üle 200000 rahvuskaaslase (ei tea, kas sellises sõnastuses saab väliseestlasi kaotuseks pidada – rahvus jäi ju alles). Op said eksaminandid, kes kirjutasid valesti mõne daatumi, nt märtsiküüditamine 1945. Päris mitmetel juhtudel oli rahva alla märgitud sinna mitte sobivaid näiteid – tsensuur, maareform jne

Eesti riik

Keskmine sooritusprotsent 75,9, eesti noormehed 80, eesti neiud 73,5, vene noormehed 72 ja vene neiud 67

Vastuseid, mille eest oleks kindel 1p nt Eesti riiki ei eksisteerinud enam, oli saanud NSVL osaks oli väga vähe. Mõnes töös kirjutati eksiilvalitsuse tegevusest. Mitmetel juhtudel mainiti Teherani konverentsi otsuste mõju Eesti saatusele. Samas on toodud näidetena Jalta ja Potsdami konverentsi puhul ekslikult välja, et Stalin (NSVL) nõudis seal Balti alasid endale (siin on õpilasi eksitanud pealiskaudne meedia jälgimine). Ajakirjanduses on mitmel puhul viidatud Teherani- Jalta konverentside Eesti saatust mõjutavatele otsustele. Tegelikult oli Baltikumi küsimus päevakorras vaid Teheranis ja Jalta ajaks oli see juba otsustatud. Eesti kohta käivad punktid ei ole Jaltas spetsiaalset äramärkimist leidnud, vaid need on mõne teise probleemi sees, nt Nõukogude kodanike NSV Liitu tagasisaatmine. Meie meedias aga pole seda kompleksi enamjaolt lahti kirjutatud.

Vastus: Eesti kaotas iseseisvuse (vale, iseseisvuse kaotas juba sõja alguses, mitte lõpptulemusena) hinnati 0 p, aga kui oli lisatud Nõukogude okupatsioon ükskõik millises sõnastuses või siis pikaks ajaks, nt ligi 50-aastaks iseseisvuse kaotus, anti 1p. Kui vastuses oli otseselt juttu vaid 1940. aasta sündmustest-iseloomulikest joontest, nt (Varese) nukuvalitsus,

siis punktiga ei hinnatud.. Punktita jäi eksaminand ka siis, kui kasutas ekslikult mõistet mõjusfäär (selline viga kordub mitmetes küsimustes!)

Oli ka vastuseid, mis rääkisid (nii rahva kui riigi seisukohalt) vaid taasiseseisvumisega seotud sündmustest, nt Island tunnustas esimesena Eestit (Ilmselt on ka sel juhul oma osa meedias avaldatul, levinud tõdemus, et Teine maailmasõda lõppes Balti rahvaste jaoks tegelikult alles 1991. a).

Kirjutage sündmuse ees olev number õige kümnendi alla.

Keskmine sooritusprotsent 38,1, eesti noormehed 42,3, eesti neiud 40,1, vene noormehed 16,7 ja vene neiud 12,2

Sündmuse sidumine aastakümnega oli paljudele komistuskiviks. Juuniküüditamine – peaaegu kõik vastavad õigesti. Kollektiviseerimise algus - enamusel õige, aga paljudel satub 50-tesse 40-kiri, Balti apell ja Hirvepark – keskmiselt vastatud, kes ei tea, need torkavad selgelt huupi, satuvad vastustes kõikidesse kümnenditesse. Küüditatute tagasipöördumine, TV ja laevaliin- halvasti vastatud, enamikel juhtudel satuvad kõik üks kümnend hilisemasse aega (aga üldjuhul ei lähe varasemasse perioodi!). Helsingi laevaliin väga sagedasti ka 80-te aastate alla märgitud. Mõnes töös ei sattunud õigesse kümnendisse ükski sündmus! 2p saajaid selle küsimuse juures polnud palju.

Töö allikatega. Vastake allikakatkendite ja oma teadmiste põhjal.

Kõige paremini teati, miks viidi läbi kollektiviseerimine ja halvemini, mis meetoditega see tagati. Keskmine sooritus jääb nelja vastuse puhul 81,6 ja 53,3 vahele

Miks viidi nõukogude võimu poolt läbi kollektiviseerimine?

Tekstist hästi leitavad - ressursside saamine industrialiseerimiseks jne.; vastab kommunistliku ühiskonna põhimõtetele; allutab talurahva enda(nõukogude) võimule. Valesid vastuseid vähe, meeldejäävaim neist: edendas NSVL majandust ja viis NSVL maailmas põllumajanduses tippu.

Mis meetoditega tagati kolhooside moodustamine? Selgitage näite kaudu.

Vastusena lihtsalt sunniti või tõrkujaid karistati punktiga ei hinnatud. Enamus õigesti vastanutest tõi välja märtsiküüditamise. Tõsi, mitmed eksisid kuupäeva või aastaga ja mõni ajas juuniküüditamisega segi. Päril palju oli mainitud ka maksukoormust, kulakuks kuulutamist. Õigeks loeti ka vangipaneku (on juhtumeid, kus juurde inkrimineeriti ka mingi muu süüdistus) ja lihtsalt Siberisse saatmise, soodustused kolhoosidele (olid 1949. a). Valeks loeti karistusena tapmine, kui ei järgnenud selgitust.

Kuidas muutis üleminek kolhoosikorrale Eesti ühiskonda? Esitage üks näide.

Mainitud oli palju nii (töö)moraali allakäiku, taluühiskonna lõppu jms, linnastumist, üldist vaesumist, samuti allikatekstis viidatud ühistegevuse lõppu. Op sai siis, kui kirjutatu polnud kuidagi näite moodi vaid hinnang – talurahvas allutati režiimi tahtele. Kui vastuses rõhutati ennekõike nälga (kuni näljahädani välja mõnes töös), hinnati vastus Op. Õigena ei aktsepteerinud veel järgmisi vastuseid: Põllumajandus ei suutnud enam eesti rahvast ära toita; kogu toodang viidi Eestist välja; humaansus asendus militarismiga. Oli ka arvamusi, et Eesti muutus põllumajanduslikult arenenuks tänu kolhoosikorrale.

Milles erineb allikate hinnang kollektiviseerimise tulemuslikkusele? Leidke kaks erinevust.

Eeldati, et 2p jaoks tuleb välja tuua 1) vabatahtlik/sunniviisiline 2) mõni majanduslik või sotsiaalne põhjendus. Punktivääriliseks ei loetud põhjendust nt on nõukogudeaegne. Paljud ei saa aru, mida tähendab võrdlus ja kirjutasid tekstist lauseid ümber.

Miks rahva mälu kustutamine oli oluline kontrolli saavutamiseks ühiskonna üle?

Keskmine sooritusprotsent 88,, eesti noormehed 87, eesti neiud 90,1, vene noormehed 85 ja vene neiud 77,7

Enamasti täiesti õiged vastused. Kõige rohkem oli viiteid kadunud iseseisvusajale ja selle mõjule. Küllalt paljud tõid välja ka uue (kommunistliku) ideoloogia vastuvõtmise. O saadi selliste eksimuste eest, nt kuna NSV Liidu liiduvabariigid olid eelnevalt olnud vabad riigid (rohkem kui pooled mitte).....; või segase sõnastuse tõttu:

*Sest rahvas on harjunud läbi erinevate ülestõusude ajal oma tahtmist saavutada

*Rahva mälu kaotamisel oleks hävitanud eelneva ühiskondliku korralduse ja tsiviilühiskonna

Esitage üks näide, milliseid võtteid kasutas nõukogude võim rahva mälu kustutamiseks.

Keskmine sooritusprotsent 78,6, eesti noormehed 79, eesti neiud 81, vene noormehed 72 ja vene neiud 58,5

Punkte saadi vähem, kuna osa näiteid polnud korrektsed. Lihtsalt küüditamine vastuseks ei sobi, vaja täiendavat viidet kultuuri-, riigitegelastele. Osades töodes oli mustvalge või ebaõige arusaam, nt koolidest likvideeriti Eesti ajalugu; koolides hakati õpetama vene keeles; põletati kõik mittekommunistliku süsteemi kuuluvad raamatud (raamatute põletamist näitena oli üsna palju); loometöö keelustamine; kogu intellekti minemaküüditamine; rahva mälu kustutamiseks kasutati (vist pidi olema ähvardati) suu avamisel rangete karistustega.

Karikatuuri analüüs.

Kõik karikatuuri kohta esitatud küsimused olid kõrge vastuseprotsendiga. Kõrgeim esimese küsimuse vastus, st 86,1% ja madalaim näite leidmine poliitika valdkonnast 58,8%

Mis sündmust karikatuur käsitleb?

Enamik vastanutest tundis NSV Liidu kokkuvarisemise/lagunemise kindlalt ära. Aastaarvude mainimine kellelegi takistuseks ei saanud, õiged on nii 1991.a kui ka päris sageli vastatud 80-te lõpp/90-te algus. Mitmetel vastajatel läks NSVL lagunemine segamini sotsialismisüsteemi lagunemisega. Selle eest punkti ei saanud. Kui oli kirjas ainult kommunismi kokkuvarisemine, siis jäi samuti 0p, aga NSV Liidu ja sotsialismi/kommunismi langemine sai 1p. Mõned vastajad rikkusid oma vastuse ära tarbetu lisandiga, nt NSV Liidu lagunemist ja riikide iseseisvuse taastamist /okupeeritud riikide vabanemist (paraku enamike liiduvabariikide puhul taastamisest või okupatsioonist juttu olla ei saa). Venemaa kokkuvarisemine sai 0p, seda enam, et ühele päästepaadile oli Venemaa kirjutatud. Valik sündmustest, mida karikatuuriga kuidagi seostada ei saa: impeeriumide lagunemine(mõeldud I maailmasõja järgset); Pearl Harbour; 1933.a.majanduskriis; Vene kaubalaeva „Metall” põhja laskmine; Võitmatu armaada põhjalaskmine; reisilaeva uputamine sakslaste poolt; Estonia uppumine, USA laevastiku uppumine jms

Nimetage üks eeldus, mis tegi karikatuuril kujutatud sündmuse toimumise võimalikuks.

Kõige rohkem meenutati Gorbatšovi ja tema perestroika ja glasnosti poliitikat. Selle järel kohe kriisi NSV Liidus, nii poliitilist kui majanduslikku. Küllalt palju oli ühel või teisel moel vastatud kurnav võidurelvastumine; kaotus Külmas sõjas. Esinesid ka Brežnevi doktriinist loobumine; kaotus Afganistanis; „ärkamisaeg”/rahvusliku eneseteadvuse kasv liiduvabariikides; uued mõtteviisid (täiesti õige – Gorbatšovi ajal laialt kasutatud termin).

Osa vastuseid olid valed mõistete ebaõige kasutamise tõttu – mõjusfäär; mõjualused riigid; okupeeritud liiduvabariigid jne. Õigeks ei loetud mõnes vastuses välja toodud lääneriikide tegevust NSVL likvideerimiseks. Üks huvitav vastus oli :NSV Liidu suveräänsusdeklaratsioon.

Nimetage kaks muutust (üks majanduses, üks ühiskonnas), mis toimusid Eesti ühiskonnas pärast 1991. aastat.

Majanduses:

Meelisvastus oli rahareform mitmes erinevas sõnastuses. Väga palju oli vastatud üleminek turumajandusele. Esindatud oli veel ümberorienteerumine läänele, samuti erastamine, kolhooside likvideerimine. Paljudest vastustest jäi mulje, et turumajandus, majandussuhted lääneriikidega ja eraettevõtlus alles tekkisid pärast 1991. a. Mitmes vastuses eksisteeris veel maailmakaardilt juba kadunud NSV Liit. Rahareformi puhul eksiti kursi määramisega 1EEK:8DEM, üks vastaja leidis, et margad vahetati kroonide vastu.

Poliitikas:

Tüüpilised vastused olid: uus Eesti Põhiseadus, presidendivalimised (ja Lennart Meri). Vastatud ka Riigikogu valimised, mitmeparteisüsteemi sisseviimine, parlamentaarse võimuga riik. Üksikud vastajad mainisid ühinemist Euroopa Liidu/NATO-ga. Hulganisti oli ebapiisavaid vastuseid, nt erinevate erakondade teke (neid tekkis juba mitu aastat), sai demokraatlikuks riigiks (kas 1991 .a sügisel oli siis ebademokraatlik); vabad valimised (sisuliselt olid juba vabad 1990 Ülemnõukogu ja kohalikud valimised, samuti Eesti Kongress). Ilmnes ühiskonnaõpetuse alaseid puudujääke: valiti Eesti Valitsus; juhtivaks võimuorganiks sai Eesti valitsus; rahvas sai õiguse poliitikasse sekkuda. Esines faktivigu – ÜRO-sse astumine 1992. a; Põhiseadusliku assamblee loomine 1992. a. Keegi kirjutas : valiti Avatud Kongress.

Kokkuvõtteks. 20- st küsimusest 13-s jäid vene keeles eksamitöö sooritanute tulemused üle 10 p madalamaks eesti keeles eksamitöö sooritanute omadest. Ühel juhul oli venekeelsete eksaminandide tulemus üle 10p kõrgem eestikeelsete eksaminandide omast. Viiel korral jäid vene tüdrukute tulemused üle 10 p alla vene poiste tulemustele ning ühel korral edestasid tüdrukud üle 10p poiste tulemusi.

Osa õige paremini vastatud küsimus – sooritusprotsendiga 88, oli allikakatkendi alusel vastatud küsimus, miks oli raha mälu kustutamine oluline kontrolli saavutamiseks ühiskonna üle. Sooritusprotsendiga üle 80 oli kokku viis ülesannet. Sama ülesanne oli vastatud kõige paremini ka eesti noormeestel (sooritusprotsent 87,1) ja eesti neiudel (sooritusprotsent 90,1). Vene noormehed vastasid kõige paremini karikatuuri analüüsi esimesele küsimusele (sooritusprotsent 94,2), mis sündmusega on tegu. Sama ülesanne oli kõige paremini vastatud ka vene neiudel (sooritusprotsent 85,1).

Kõige nõrgem keskmine tulemus (sooritusprotsent 38,3) oli ülesande eest, kus tuli sobitada sündmused kümnenditega. Rohkem keskmisi tulemusi alla 40% ei jäänud. Sama ülesanne oli nõrgim ka eesti neiudel (keskmine sooritusprotsent 40,1), vene noormeestel (keskmine sooritusprotsent 16,7 ja vene neidudel (keskmine sooritusprotsent 12,2). Eesti noormeeste jaoks oli kõige raskem ülesanne hoopis Teise maailmasõja ajal eestlaste ja Eesti saatust kõige enam mõjutanud sündmuse nimetamine ja põhjendamine (keskmine sooritusprotsent 40,1). Eesti neiudel ja noormeestel ei jäänud ühegi küsimuse vastus alla 40 keskmise sooritusprotsendi, vene noormeestel ja vene neiudel jäid tulemused alla 40% kahes ülesandes.

III OSA. ÜLDAJALUGU

Eesti keeles vastanute keskmine vene keeles vastanute omast ligi 4 punkti kõrgem. Tüdrukute ja poiste tulemustes erinevusi ei ole.

Õppekeele järgi - OSA3

	N	N (%)	keskm	min	mediaan	max	st. hälve
Eesti	1568	89.09	17.16	0	18	25	4.89
Inglise	5	0.28	20.80	19	20	25	2.49
Vene	187	10.62	13.36	1	14	25	7.00
Kokku	1760	100.00	16.77	0	18	25	5.29

Soo järgi - OSA3

	N	N (%)	keskm	min	mediaan	max	st. hälve
M	806	45.80	16.87	0	18	25	5.04
N	954	54.20	16.69	1	18	25	5.49
Kokku	1760	100.00	16.77	0	18	25	5.29

I Euroopa 1914-1945

Töö kaardiga.

Mille poolest erineb see kaart Esimese maailmasõja eelmisest Euroopa kaardist? Esitage üks näide.

Keskmine sooritusprotsent 82, eesti noormehed, 85,1, eesti neiud 82,9, vene noormehed 82,8 ja vene neiud 59,6

Sagedasti märgiti, et mitmed impeeriumid (näiteks Austria-Ungari, Venemaa) on lagunened ja tekkinud on mitmed uued riigid (sh Eesti). Märgiti ka, et Austria-Ungari asemel on Austria, Ungari ja Tšehhoslovakkia. Tihti toodi näiteks Poola koridori olemasolu.

Mille poolest erineb see kaart Teise maailmasõja järgsest Euroopa kaardist? Esitage üks näide.

Keskmine sooritusprotsent 81,2, eesti noormehed 82,4, eesti tüdrukud 83,3, vene noormehed 72 ja vene neiud 61,7

Reeglina vastati, et sel kaardil on Balti riigid iseseisvad, kuid peale Teist maailmasõda on need okupeeritud ja annekteeritud NSV Liidu poolt. Toodi ka välja, et Saksamaa on sel kaardil tervik, kuid peale sõda jagatud kaheks. Osad eksaminandid ei lugenud välja vajadust kirjeldada Teise maailmasõja järgset Euroopat. Nii kirjutati, et Austria-Ungari ei ole iseseisev.

Kahte ülesannet tervikuna iseloomustas võimalus vastata nii, et hinnata oli keeruline. Näiteks sobis mõlemal juhul vastuseks Poola koridori olemasolu.

Esitage kaks muudatust, mis toimusid Euroopa kaardil 1930. aastatel enne Teise maailmasõja puhkemist.

Keskmine sooritusprotsent 55, eesti noormehed 60,1, eesti neiud 53,4, vene noormehed 48,9 ja vene neiud 37,8

Hästi teati Austria anšlussi. Väga tihti eksiti järgmiste teadmiste osas: märgiti, et Saksamaa liitis oma aladega Tšehhoslovakkia, Saksamaa sai tagasi Sudeedimaa. Sudeedimaa teema tuleks õpetajakoolituse raames esile tõsta, sest see on aastaid viga, mida õpilased eksamil teevad. Samuti ei saanud õigeks lugeda Reini jõe äärse ala militariseerimist ja liitmist, kuna ala kuulus Saksa riigi koosseisu. Tüüpveana ei eristatud Euroopat. Jaapani vallutusi Mandžuurias ei saanud lugeda õigeks.

Millist 20. sajandi esimese veerandi lepingut on iseloomustatud.

Keskmine sooritusprotsent 86,6, eesti noormehed 85,7, eesti neiud 91,3, vene noormehed 69,9 ja vene neiud 67

Versailles rahulepingut teati, kuid eksimusi õigekirja suhtes oli palju. Lugesime õigeks kui õpilane kirjutas Versailles, Versailes, Verssailes, Versaille. Vastustena pakuti tihti ka Compiegne'i vaherahu, Atlandi hartat, Pariisi rahukonverentsi, samas ka MRP-d.

Territoriaalsed muutused ja sõjajõudude piiramine

Keskmine sooritusprotsent 50,1, eesti noormehed 48,4, eesti neiud 49,1, vene noormehed 59,1 ja vene neiud 59,6

Territoriaalse muudatuse juures paistsid silma jällegi kaks eksimust: 1) Tšehhoslovakkia sai Saksamaalt Sudeedimaa; 2) Reini jõe läänekallas liideti Prantsusmaaga. Need olid eksimused, mis esinesid väga tihti. Punktiga ei hinnatud üldsõnalist Saksamaa territooriumi muutumist. Sõjajõudude piiramise juures märgiti järgmist: Saksamaal polnud lubatud omada armeed, armees võis olla 200 000 sõdurit, lubatud oli 10 000 sõdurit.

Esitage kaks kõiki diktatuure iseloomustavat tunnust.

Keskmine sooritusprotsent 91,2, eesti noormehed 92,5, eesti neiud 93,4, vene noormehed 78 ja vene neiud 75

Üldiselt osati sellele küsimusele hästi vastata. Peamisena veana võiks esile tuua plaanimajanduse märkimise. Tüüpvastustena märgiti tsensuuri ja riigi kontrolli, juhikultust, riigi kontrolli majanduse üle, ühe lubatud partei olemasolu, terrorit ja opositsiooni vägivaldset kõrvaldamist.

Mille poolest erinesid demokraatlikud riigi diktatuuririikidest.

Kõige paremini tunti poliitilist ja ühiskonnaelu – keskmine sooritusprotsent 86,7, eesti noormehed 86,5, eesti tüdrukud 90,2, vene noormehed 78,5 ja vene neiud 63,8. Kõige halvemini tunti välispoliitikat – keskmine sooritusprotsent 63,1, eesti noormehed 63, eesti neiud 67, vene noormehed 50,5 ja vene neiud 37,2. Keskele jäi majandus –76,6, eesti noormehed 79,8, eesti neiud 79,8, vene noormehed 54,8 ja vene neiud 43,6.

Õpilased kippusid kirjeldama diktatuure ning ei esitanud demokraatia erinevust diktatuuridest. Kõige rohkem eksiti välispoliitika alast näidet tuues: märgiti, et demokraatlikud riigid on rahumeelse välispoliitikaga ning konflikte ei esine jne. Tüüpvastused olid erakondade paljususe ja lubatud opositsiooni. Majanduses vabaturumajandus ja riigi väiksem sekkumine majandusellu

Esitage üks konkreetne meede igast valdkonnast, mida kasutasid riigid Suurest depressioonist väljumisel.

Keskmine sooritusprotsent majanduse valdkonnal oli 61,8, eesti noormehed 65,7, eesti neiud 64,2, vene noormehed 38,7 ja vene neiud 32 ja majandusel 57,1, eesti noormehed 60,9, eesti neiud 58, vene noormehed 43 ja vene neiud 33.

Vastamisel toodi enim näiteid USA ja Saksamaa tegevusest kriisist väljumisel. Teati Roosevelti uut kurssi. Rõhutati riigi sekkumist majandusellu, sotsiaalsete töökohtade (sh hädaabitööde) loomist, riigi toetusi ületootmise kompenseerimiseks, kontrolli panganduse üle. Saksmaal plaanimajanduse kehtestamist. Probleemiks osutus konkreetse meetme väljatoomine teatavas valdkonnas. Laenuvõtmist ja sotsiaalsete töökohtade loomist ei saa lugeda sotsiaalpoliitika alla kuuluvaks. Punktiga ei hinnatud toetusi lasterikastele peredele. Toetuse saamise aluseks oli vaesus ja töötus.

Esimene ja Teine maailmasõda.

Sündmuse seostamine Esimese või Teise maailmasõjaga oli hästi vastatud.

Keskmine sooritusprotsent 87,4, eesti noormehed 90,5, eesti neiud 87, vene noormehed 83,9 ja vene neiud 70,2

Esitage Esimese ja Teise maailmasõja tulemuste üks erinevus ja üks sarnasus.

Sarnasus:

Keskmine sooritusprotsent 83,4, eesti noormehed 86, eesti neiud 83, vene noormehed 83 ja vene neiud 72

Vastust ei loetud õigeks, kui õpilane märkis, et hukkus palju inimesi. Seda kasutati nii sarnasuse kui erinevusena. Kui lisati, et hukkus tsiviilelanikke, hinnati punktiga. Sarnasuse juures toodi tihti näiteks Saksamaa kaotamine, reparatsioonikohustused Saksamaale. Vastust ei esitatud võrdlusena.

Erinevus:

Keskmine sooritusprotsent 64,8, eesti noormehed 61,9, eesti neiud 71,1, vene noormehed 54,8 ja vene neiud 39,4

Eksiti näiteks järgneva suhtes: Esimese maailmasõja järel ei mõistetud hukka sõjakurjategijaid. Samas osati ka väga hästi vastata: Esimeses maailmasõjas hukkus ca 10 miljoni, kuid Teises maailmasõjas 50-60 miljonit inimest. Teises maailmasõjas kannatasid suuresti ka tsiviilelanikud.

II Rahvusvahelised suhted 20. sajandil (1991. aastani)

Töö pildiga. Berliini blokaad.

Keskmine sooritusprotsent oli kõige madalam küsimuses, mis eeldas kriisi nimetuse ja toimimisaja teadmist – 36,8, kriisi põhjust ja tulemuste vastati samuti nõrgalt, vastavalt 50,9 ja 50,2. Sama tendents toimus eesti poiste ja tüdrukute puhul. Vene noormehed ja neiud teadsid paremini kriisi nimetust ja aega ning kõige halvemini kriisi tulemust – poisid 32,3 ja tüdrukud 25,3.

Üllatavalt pinnapealsed vastused. Teemat käsitletakse ainetundides väga põhjalikult. Leidus õpilane, kes kirjutas, et lennuk lendas 17. sajandil. Kriisi tulemusena märgiti: NSV Liit lõpetas blokaadi. Ebaõigete vastustena märgiti Kuuba kriis, Vietnami sõda, Suessi kriis, Afganistani sõda. Kriisi põhjus aeti segamini Berliini püstitamise oõhjusega.

Lugege tekstikatkend läbi ja vastake küsimustele.

Millist välispoliitilist doktriini on iseloomustatud?

Keskmine sooritusprotsent 61,3, eesti noormehed 60,2, eesti neiud 65,5, vene noormehed 46,2 ja vene neiud 44,7

Kõige sagedamini märgiti õige vastuse kõrval Trumani doktriini, nimetati ka sotsialistlike riikide doktriini, VLO asutamist, Eisenhoweri doktriini.

Sõnastage iseloomustatud doktriini eesmärk.

Keskmine sooritusprotsent 47, eesti noormehed 46, eesti neiud 48,3, vene noormehed 48,4 ja vene neiud 39,4

Need, kes said aru, mis doktriiniga tegu, märkisid reeglina ka sisu õigesti. Need, kes kirjutasid Trumani doktriini olid ka siin eksiteel.

Esitage üks näide selle doktriini realiseerimise kohta.

Keskmine sooritusprotsent 39,5, eesti noormehed 40,8, eesti neiud 40, vene noormehed 33,3 ja vene neiud 27,8

Kõige sagedamini märgiti Praha kevade kõrval Ungari ülestõusu, aga ka Vietnami sõda, Marshalli plaani, Afganistani sõda, Eesti kultuuri mahasurumist ja venestamist.

Mis muutused leidsid aset rahvusvahelises poliitikas seoses külma sõja lõppemisega?

Keskmine sooritusprotsent 65,3, eesti noormehed 70, eesti neiud 66,5, vene noormehed 50,4 ja vene neiud 33,5

Peamiselt eksiti, kui märgiti, et tekkis iseseisev Eesti riik. Üheks tüüpvastuseks oli USA ja NSVL suhted paranesid. Suhete paranemine algas aga juba 1985. aastast. Nimetati ka võidurelvastumise lõppemist, stabiilsemat maailma, NSVL kui üliiriigi lagunemist, liiduvabariikide iseseisvumist, sotsialismileeri ühinemist NATO ja Euroopa Liiduga, islamimaailma ja läänemaailma vastasseisu kujunemist jm.

Kokkuvõtteks. 21-st küsimusest 16 küsimuses edestasid eesti keeles eksamitöö sooritanud üle 10 punkti vene keeles eksamitöö sooritanuid. Kahes küsimuses olid venekeelsed eksaminandid paremad. Kolme küsimuste vastuste erinevus jäi alla 10p. Eesti keeles eksami sooritanud poiste ja tüdrukute vastused erinesid 10 punkti ühel korral tüdrukute kasuks. Venekeelsete eksaminandide tüdrukute tulemused olid 11 juhul üle 10p madalamad venekeelsete eksaminandide poiste tulemustest.

Kõige kõrgem keskmine sooritus 91,2% oli ülesandes, kus küsiti kahte kõiki diktatuuririike iseloomustavat tunnust. Sama ülesande kõrgeim keskmine sooritusprotsent oli ka eesti noormeestel 92,5 ja eesti neiudel 93,4. Vene noormeeste kõrgeim keskmine sooritusprotsent 83,9 oli ülesandes, kus tuli sündmusis eostada kas Esimese või Teise maailmasõjaga. Vene neiude kõrgeim tulemus – 72,3% oli ülesandes, kus tuli leida Esimese ja Teise maailmasõja tulemuste üks sarnasus. Keskmine sooritusprotsent oli üle 80 seitsme ülesande tulemuses, samuti eesti noormeestel. Vene noormeestel oli keskmine sooritusprotsent üle 80 kolme ülesande tulemustes ja vene neiudel ei ulatunud tulemus 80% mitte ühelgi korral.

Kõige madalam keskmine sooritusprotsent 36,8 oli ülesande eest, kus tuli fotol kujutatut järgi ära tunda külma sõja kriisi ja märkima selle toimumise aeg. Sama ülesanne oli kõige raskem eesti noormeestele – keskmine sooritusprotsent 32,1 ja eesti neiudele – keskmine 39 sooritusprotsent. Vene noormeestele (keskmine sooritusprotsent 32,3) ja neiudele keskmine sooritusprotsent 25,3) oli kõige raskem küsimus, millega nimetatud kriis lõppes. Alla 40% jäi kõikidel eksamisooritanutel 2 ülesande tulemus, eesti noormeestel ja neiudel 1 ülesande tulemus, vene noormeestel 4 ja neiudel 9 ülesande tulemus.

IV osa – INIMENE-ÜHISKOND-KULTUUR. 25 punkti

Õppekeele järgi - OSA4

Eestikeelsete tööde keskmine tulemus oli 4 punkti kõrgem venekeelsete tööde keskmisest. Poiste ja tüdrukute soorituse vahel erinevust ei olnud.

	N	N (%)	keskm	min	mediaan	max	st. hälve
Eesti	1568	89.09	19.24	0	21	25	5.20
Inglise	5	0.28	21.00	18	22	23	2.35
Vene	187	10.62	14.71	0	16	25	6.45
Kokku	1760	100.00	18.76	0	20	25	5.52

Soo järgi - OSA4

	N	N (%)	keskm	min	mediaan	max	st. hälve
M	806	45.80	18.58	0	20	25	5.32
N	954	54.20	18.92	0	21	25	5.68
Kokku	1760	100.00	18.76	0	20	25	5.52

I. MAADEAVASTUSED.

Nimetage kaks tehnilist uuendust või teaduslikku saavutust, mis tegid maadeavastused võimalikuks.

Keskmine sooritusprotsent 85,3 eesti noormehed 87 eesti neiud 87, vene noormehed 73 ja vene neiud 70.

Enamusele vastajatest küsimus probleeme ei tekitanud. Õigeks loeti ka see, kui õpilane nimetas tehnilise uuendusena uusi laevatüüpe ja kirjeldas nende omadusi (näiteks ookeanisõiduks sobivad). Tehnilise uuenduse näitena läksid punktiväärilisena arvesse ka uued navigatsiooniseadmed või seadmed pikkuskraadide mõõtmiseks. Punktiga ei hinnatud vastuseid: laevad ehitati kiiremaks või vastupidavamaks, kolmnurkne mast ja nelinurkne puri, maakaartide kasutuselevõtt, lennukite kasutuselevõtt. Väga palju õpilaste endi poolt väljamõeldud vastuseid. Suur segadus on mõistetega.

Kes juhtis kaardil kujutatud ekspeditsiooni ja mis oli ekspeditsiooni tulemus?

Kõige paremini tunti Kolumbust (keskmine sooritusprotsent 86), seejärel Magalhaesi (keskmine sooritusprotsent 75,1) ja halvemini Vasco da Gamat (keskmine sooritusprotsent 67,6). Vene poiste vastused olid vene tüdrukute omadest kõrgemad. Eesti poisid tundsid paremini Kolumbust, teisi meresõitjad tundsid tüdrukud paremini. Palju pakuti ka Columbus Krisostomust. Tähtsamaid maadeavastusi teati üldiselt hästi. Probleeme võis tekitada nimede õigekiri. Kõige raskem oli Magalhaesi nime õigekirjutus. Parandamisel lepiti kokku, et kui vastusest on võimalik üheselt aru saada, kellest jutt, siis väikesi kirjavigu nimedes ei arvestata. Ekspeditsioonide tulemustena loeti õigeks, kui vastaja mõistis tulemuse all seda, mille võrra Euroopa targemaks või rikkamaks sai. Tihti jäi lugemisel mulje, et õpilane kahtles isegi, kas ta peaks vastusesse kirjutama Ameerika avastamine või rääkima sellest, mida uut Euroopasse tänu Ameerika avastamisele jõudis. Mõni otsustas mõlemad variandid kirja panna.

Kas maadeavastuste mõju Euroopale ning avastatud maadele oli teie arvates pigem positiivne või negatiivne? Põhjendage oma arvamust näite kaudu.

Euroopale

Keskmine sooritusprotsent 90,6, eesti noormehed 91,3, eesti neiud 92,9, vene noormehed 79,6 ja vene neiud 74,5

Enamus arvas, et maadeavastuste mõju oli positiivne, sest maailmavaade avarus ja võeti kasutusele uusi kultuure. Tubakat ei pidanud keegi paheks ja hindade revolutsioonis nähti nii mõnigi kord hoopis positiivset tagajärge, sest arvati, et see tähendab hindade olulist odavnemist (näiteks vürtsi hindade odavnemist).

Avastatud maadele

Keskmine sooritusprotsent 88, eesti noormehed 90,6, eesti neiud 86,1, vene noormehed 85 ja vene neiud 80,9

Avastatud maade jaoks peeti maadeavastusi ootuspäraselt negatiivseks sündmuseks. Seda põhjendati enamasti kohalike rahvaste kõrgkultuuride hävitamise või inimeste orjastamisega. Kui vastusest sai välja lugeda, et indiaanlased muudeti orjadeks, siis seda õigeks ei loetud. Nii mõnigi kirjutas orjade impordist ja ekspordist. Mõni õpilane jälle ei teadnud, kas orje veeti Ameerikast Euroopasse või Euroopast Ameerikasse (võimalikud ka muud sarnased valed variandid). Ühe õpilase tähelepanek maadeavastuste olulisusest. Maadeavastused tegid võimalikuks auto leiutamise, sest esimene auto leiutati Ameerikas. Oli ka liiga üldisi vastuseid: tänu maadeavastustele hakkas kõik muutuma ja arenema, toimus rida protsesse, mis olid erinevad möödunud aegadel, ühiskond arenes jms. Jälle segadus mõistetega: ameeriklased viidi Euroopasse orjadeks, elanikud peletati oma maadelt minema – reservidesse.

Miks peetakse maadeavastusi uusaja alguseks? Põhjendage oma arvamust kahe argumentiga.

Keskmine sooritusprotsent 75,4, eesti noormehed 76,5, eesti neiud 78,6, vene noormehed 55,4 ja vene neiud 57,5

Sellele küsimusele vastamine sõltus vastaja arukusest. Kui oli arukas vastaja, siis oli välja toodud mingi tõesti oluline uusaja algust tähistav nähtus või protsess (vaimumaa maailma muutumine, rahamajanduse ja panganduse areng, koloniaalajastu algus, maailmapildi avarumine, feodaalkorra hääbumine, jne.). Mida arukam vastaja, seda konkreetsem ja selgem oli ka vastus.

Valige üks seos ja selgitage konkreetse näite kaudu, mis selle seose tagajärjel muutus.

Keskmine sooritusprotsent 77,7, eesti noormehed 76,9, eesti neiud 79,4, vene noormehed 66,7 ja vene neiud 77,7

Vastustes olid kõik seosed esindatud. Probleeme ei tekitanud uute põllukultuuride kasutuselevõtmise ja uute riikide esiletõusu põhjendamine. Neid valiti ka ilmselt rohkem. Hinnarevolutsiooni põhjendamine tekitas kohati probleeme (arvati, et hinnad langesid, ei teatud kas kallinesid väärismetallide või kaupade hinnad, jne.). Rahvaarvu vähenemist põhjendati enamasti sellega, et inimesed läksid Euroopast ära ja siis oli neid seal oluliselt vähem. Samuti arvas mõni, et uued haigused tapsid nüüd massiliselt eurooplasi. Peamine kurja juur oli muidugi süüfilis (see tegi õpilaste arvates laastamistööd nii Ameerikas kui ka Euroopas). Seda, et haigused, näiteks katk, tapsid juba keskajal inimesi ja ometi ei olnud Euroopa elanikkond välja surnud, ei mäletanud keegi. Palju oli neid, kes kirjutasid tehnika hüppelisest arengust jättes kirja panemata mida nad selle all mõtleavad ja siis punkti ka ei saanud. Kirjutati ka uute põllukultuuride ja söögikultuuride tekkimisest.

II. RENESSANSS JA HUMANISM, TEADUSE JA TEHNIKA ARENG.

Mis muudatused toimusid renessansiajal järgmistes valdkondades? Selgitage konkreetse näite kaudu. Valdikkonnad olid poliitilise mõtte areng, astronoomia, arstiteadus.

Kõige paremini tunti astronoomiat (keskmine sooritusprotsent 84,2, teised jäid 60 sooritusprotsendi piiresse. Vene keeles vastanud õpilaste tulemused olid oluliselt madalamad. Poliitilise mõtte areng noormeestel 21,5 ja neiudel 23,4; arstiteadus noormeestel 30,1 ja neiudel 24,5.

Põhiline viga on see, et õpilastel on lootusetult segi, millal ja mille ümber maakera pöörleb ja mille ümber tiirleb. Esines väga üldisi vastuseid – hakati rohkem mõtlema rahva heaolule, tähevaatlus muutus aktiivsemaks, inimesed õppisid läbi kogemuste. Arstiteaduse avastusena märgiti geenitehnoloogiat, vitamiinide leiutamist, süüfilise ravi, lihtsalt uusi ravimeid, arstiteaduse arengut jm.

III. REFORMATSIOON JA VASTUREFORMATSIOON.

Nimetage kaks reformatsiooni põhjust.

Keskmine sooritusprotsent 617,0, eesti noormehed 68,4, eesti neiud 71,4, vene noormehed 46,8 ja vene neiud 46,8

Kui vastuses väidetakse, et paavstidel on liialt suur võim, siis seda õigeks ei loetud. 16.saj. alguseks oli paavstivõimu allakäik toimunud ja paavstide võim taandus tugevneva kuningavõimu ees. Vastasel juhul ei oleks reformatsioon võimalikuks saanudki.

Kummal fotol on protestantlik, kummal katoliku kiriku interjäär? Põhjendage oma seisukohta ühe argumendiga.

Katoliiklik

Keskmine sooritusprotsent 85,2, eesti noormehed 86,1, eesti neiud 86,2, vene noormehed 80,7 ja vene neiud 72,3

Protestantlik

Keskmine sooritusprotsent 64,8 eesti noormehed 61,9, eesti neiud 71, vene noormehed 54,8 ja vene neiud 39,4

Põhiline viga oli see, et pühapilte nimetati ikoonideks ja siis ei saanud sellist põhjendust õigeks lugeda. Mõned nimetasid protestantlikku jumalateenistust missaks ja ka siis ei saanud punkti.

Esitage Martin Lutheri õpetuse kaks põhiseisukohta.

Keskmine sooritusprotsent 73,9, eesti noormehed 72,7, eesti neiud 78,1, vene noormehed 55,4 ja vene neiud 60,6

Vead tulenesid peamiselt sellest, et Martin Lutheri seisukohti asendati kalvinistlike või anglikaani kiriku omadega. Punkti andis siiski Martin Luther seisukoht. Üks koomiline näide ka. Õpilane väitis, et armulaul pakutakse leiba ja küpsist.

Kas nõustute väitega, et reformatsioon oli edukas tänu trükikunsti leiutamisele? Põhjendage.

Keskmine sooritusprotsent 81,4, eesti noormehed 81,7, eesti neiud 83,8, vene noormehed 72 ja vene neiud 64,9

Enamus arvas, et reformatsioon oli tänu trükikunsti leiutamisele edukas ja põhjendas selle ka info kiirema levikuga ära. Kui õpilane arvas, et trükikunsti leiutamisel tähtsust ei olnud, siis muutusid põhjendused absurdseks. Üks näide. Reformatsioon on usupuhastus ja seda ei pea edasi andma kirjalikult.

Vastureformatsioonis võib eristada kaks suunda. Esitage kummagi suuna kohta üks näide.

1) katoliku kiriku otsene vastutegevus

Keskmine sooritusprotsent 62,9, eesti noormehed 63,4, eesti neiud 65,9, vene noormehed 48,4 ja vene neiud 45,7

2) katoliku kiriku sisene uuendusliikumine, et taastada kiriku kõikumalöönud ühtsus.

Keskmine sooritusprotsent 60,1, eesti noormehed 59,1, eesti neiud 68,3 vene noormehed 22,6 ja vene neiud 29,8

Paljud kasutasid vastamisel määratlust Jesuiitide ordu. Kommentaare ei järgnenud.

Selle eest siiski punkti ei antud.

Milline kultuuriline tähtsus oli reformatsioonil Eestis? Selgitage näite kaudu.

Keskmine sooritusprotsent 54,2, eesti noormehed 53, eesti neiud 55,2, vene noormehed 53,8 ja vene neiud 54,3

Kui reformatsiooni tähtsus on põhjendatud vastureformatsiooni käigus toimunud tegevusega, siis punkti ei saanud. Ka ei antud punkti siis, kui vastuseks oli, et ilmus eestikeelne Piibel. Lähenemine oleks pidanud olema selline, et alustati emakeelse piibli tõlkimist. Esines ka veidraid vastuseid: Eesti sai endale kindla jumala, kellele toetuda ja kelle poole pöörduda. Inimesed toodi maa peale tagasi.

Reformatsiooni levik 17. sajandi keskpaigas. Mis riigid jäid katoliiklikeks ja mis muutusid protestantlikeks?

Keskmine sooritusprotsent 74,1, eesti noormehed 79,2, eesti neiud 73,2, vene noormehed 60,2 ja vene neiud 56,4

Suuri raskusi küsimus ei tekitanud. Kes ei teadnud, ajas kõik lootusetult segamini.

Eksaminandid ei osanud otsida vastust tänapäevast.

Kokkuvõttes. Ainult ühe küsimuse vastus oli eesti ja vene keeles eksamitöö sooritanutel ühetaoline, ülejäänud küsimuste vastustes edestasid eestikeelsed eksaminandid venekeelseid. 20 küsimusest 17-s oli sooritusprotsentide erinevus rohkem kui 10 punkti, kahes küsimuses üle 20 ja ühes isegi 42 punkti. Eesti poiste ja tüdrukute tulemused olid sarnased, ühes küsimuse vastuses erinesid tulemused 10 punkti tüdrukute kasuks. Vene poiste ja tüdrukute võrdluses olid tulemused erinevad. Kahe küsimuse vastustuste sooritusprotsendid olid tüdrukutel üle 10 punkti madalamad kui poistel ja ühe küsimuse puhul vastupidi.

Kõige kõrgem keskmine sooritus – 90% oli vastuse eest, mis eeldas otsustamist, kas maadeavastuste mõju Euroopale oli pigem positiivne või negatiivne ning oma arvamuse põhjendamist. Sama küsimus oli kõige paremini vastatud eesti noormeestel – keskmine sooritusprotsent 91,3 ja eesti neidudel – keskmine sooritusprotsent 92,9. Vene noormeeste (85%) ja neidude (80,6%) kõige kõrgem sooritus oli sama küsimus avastatud maade kohta. Kõikide eksaminandide tulemustest ületasid 80% kuue küsimuse vastused, eesti noormeestel ja neidudel seitsme, vene noormeestel kahe ja neidudel ühe ülesande vastused. Kõige madalam tulemus – keskmine sooritusprotsent 54,2 oli küsimuse eest, mis eeldas Eestis toimunud reformatsiooni kultuurilise tähtsuse väljatoomist ja näite kaudu selgitamist. Eesti noormeestel oli sama ülesande keskmine sooritusprotsent 53 ja neidudel 55,2. Vene noormeeste kõige nõrgem tulemus – keskmine sooritusprotsent 21,5 oli ülesande eest, mis eeldas poliitilise mõtte muutumise tundmist renessansiajal ja neiudel sama ülesande eest 23,4%. Kõikide eksaminandide keskmine ei jäänud alla 40% ühelgi korral. Samuti ka eesti noormeestel ja neiudel. Vene noormeestel oli sooritusprotsent alla 40 kolme ülesande tulemustes ja neiudel neljal korral.

Eksamitöö tervikuna sooritasid paremini eesti õppekeelega koolide eksaminandid. Eesti neiud olid õige pisut poistest tublimad. Vene õppekeelega eksaminandide võrdluses edestasid poisid tüdrukuid.

Sisuline kokkuvõte on koostatud ajaloo riigieksami hindamiskomisjoni liikmete tagasiside alusel.